

مفهوم برخی از اعداد * در اساطیر و نزد اقوام کهن

○ دکتر رقیه بهزادی

حالات آن بودند. اعداد فرد، نرینه و اعداد زوج مادینه هستند.

پلوتارک Plutarch

معتقد است که «قربانی برای خدایان آسمانی با عدد

فرد، و برای خدایان زمینی با عدد زوج است» اعداد فیثاغورسی، هم کمی و هم کیفی هستند. هندوها می‌گویند که اعداد از عنصر نخستین جهان هستند.

در اساطیر صفر، عبارت است از عدم، هیچ بودن و تجلی نیافتن، بی‌کرانگی و ابدی و فاقد هرگونه کیفیت یا کمیت است. در تائویی به عنوان خلاء و عدم، نمادگرایی می‌شود و در آیین بودایی، هیچی و پوچی را می‌رساند. در کابالیزم Qabalism (تعبیر اسرارآمیز) نزد عبرانیان به منزله بی‌نهایت، روشنی بی‌کران است. از لحاظ فیثاغوریان، عدد صفر عبارت از شکل کامل، جوهر فرد، ابداع‌کننده و شامل همه چیز است. در اسلام، صفر عبارت از ذات الهی است. صفر نیز تخم کیهانی و دارای ماهیت دوگانه است و تمامیت را نشان می‌دهد. شکل آن به صورت دایره میان تهی، هم پوچی مرگ و هم تمامیت زندگی راه، در درون دایره نشان می‌دهد و در نمادگرایی، به صورت یک جسم شلجمی شکل است و دو بخش آن، نشان‌دهنده صعود و هیوط و تکامل و پیچیدگی است. در برابر عدد یک،

در بسیاری از سنت‌ها، به ویژه در بایلی، هندی و فیثاغورسی، عدد عبارت از یک اصلی اساسی است که سراسر جهان عینی از آن ناشی

می‌شود و منشأ همه اشیاء و هماهنگی نهفته جهان است. هم‌چنین اصل اساسی جهان در تناسب در هنرهای تندیس‌گری و حجمی و در آهنگ، در موسیقی و شعر است. در فلسفه کیمیاگرانه، جهان اعداد، برابر با جهان خرد است. اعداد به تنهایی، کمی نیستند، بلکه حالتی کیفی نیز دارند. محال است بتوان همه پیچیدگی‌های نمادگرایی فیثاغورسی و عیسوی قرون وسطایی اعداد راه، همان‌گونه که در علوم الهی و گیاتشناسی و دانش به کار می‌رفت، ذکر کرد. در میان چینی‌ها، اعداد فرد عبارت از یانگ Yang، آسمانی، نامتغیر و فرخنده و اعداد زوج، به منزله یین Yin، زمینی و متغیر هستند. تاروزگار اوگوستین Augustine مقدس و دانشمندان اسکندریه، عدد نزد عیسویان کم‌تر وجود داشت. از نظر اوگوستین مقدس، عدد نمونه کامل مطلق است. یونانیان معتقدند که همه چیز بر طبق اعداد مرتب می‌شود، این نظریه متعلق به فیثاغورس است. از نظر افلاطون، اعداد عبارت از هماهنگی جهان است و ارسطو معتقد است که عدد اصل و گویی جوهر همه چیز و تأثیرات و

صفر، فقط عدم و پوچی اندیشه، راز نهایی، و مطلق غیرقابل ادراک را می‌رساند. عدد یک، در اساطیر بر وحدت نخستین، آغاز امور، آفرینندهٔ ازلی و به حرکت درآورندهٔ مجموعهٔ امکانات ذات و هستی تقسیم‌ناشدنی و اصلی، انفراد، قیام و افزایش سریع است. اصلی است که منتج به ثنویت می‌شود و در نتیجه، به کثرت و وحدت نهایی می‌انجامد. در چین، عدد یک، آسمانی و ترینه و یانگ و فرخنده است. در آیین عیسوی، علامت پدر - خدا و الوهیت است. در نزد عبرانیان، آدونای Adonai سرور آسمانی، فرخنده و جوهر فردیت «من هستم» و هوش پنهانی است. در اسلام، خداوند به عنوان یکتای مطلق بی‌نیاز است. فیثاغوریان، آن را روح خداوند می‌دانند که همه چیز از او نشأت می‌گیرد و جوهر فردیت است. تائویی‌ها معتقدند که تائو، یک را و یک دو را، و دو سه را، و سه همه چیز را به وجود می‌آورد. عدد دو در اساطیر نشان ثنویت، تناوب، تنوع، کشمکش، وابستگی و مقابرت، وضع ثابت، قطب‌های متضاد و ماهیت دوگانهٔ بشر و آرزو را نشان می‌دهد، زیرا همهٔ آن چه که در ثنویت آشکار است در جفت‌های متضاد وجود دارد. از آن جا که «یک» نشان‌دهندهٔ نقطه است، بنابراین «دو» مفهوم طول را دارد. دوتایی، عبارت از نخستین عددی است که از جلو وحدت کنار می‌رود و از آن جا نیز، گناه را نمادگرایی می‌کند که از خوب نخستین منحرف می‌شود و به این ترتیب، دلالت بر ناپایداری و فساد می‌کند. دو حیوان، از یک نوع و حتی از دو نوع مختلف مثل دو شیر یا یک شیر و یک گاو نر، که هر دو جنبهٔ خورشیدی دارند، نیروی دوگانه را متجلی می‌سازند.

در کیمیاگری متضادها عبارتند از خورشید و ماه و شاه و ملکه، گوگرد و جیوه که این دو عنصر آخر در آغاز متضاد بودند ولی سرانجام، در یکدیگر حل شدند و به صورت دوجنسی درآمدند. نزد بوداییان دوگانگی سامسارا Samsara، یعنی زرینه و ماده، نظریه و عمل، حکمت و روش، همچنین کور و لنگ با هم است که یکی راه را ببیند و با هم بروند. نزد چینیان عدد دو، مونث و بین، زمینی و غیرفرخنده است. مسیح با دو ماهیت نزد مسیحیان به عنوان خدا و بشر متجلی می‌شود. در تعابیر اسرارآمیز عبرانی (قابالیسم)، به معنای نیروی حیات، حکمت و خودآگاهی است. نزد هندوان، مشتمل بر دوگانگی شاکتا - shakta - shakta است. در اسلام، مشتمل بر روان است. افلاطون می‌گوید که عدد دو رقمی بدون معناست زیرا، در بردارندهٔ ارتباطی است که عامل سوم را معرفی می‌کند. فیثاغوریان آن را دوآد Duad، هستی زمینی تقسیم شده می‌دانند. در تائویی کوآ K'ua، دو تعیین‌کننده یعنی بین - یانگ است. عدد دو یک عدد ضعیف بین است، زیرا مرکز ندارد.

سه عدد کثرت نیروی آفریننده، رشد و حرکت به طرف جلو و غلبه بر دوگانگی، بیان‌کننده، ترکیب‌کننده است. عدد سه، نخستین عددی است که کلمهٔ «همه» به آن اختصاص یافته است و گروه سه چیز یا سه تن عدد تمامی است، زیرا به قول ارسطو، شامل آغاز، میان و پایان است. نیروی عدد سه، همگانی است و ماهیت

سه گانهٔ جهان به عنوان آسمان، زمین و آب‌ها به‌شمار می‌رود و تولد و حیات و مرگ، آغاز و میان و پایان، گذشته و حال و آینده است و سه مرحله از این نظیر را نشان می‌دهد. عددی به نام عدد «آسمانی» وجود دارد، که روان را نشان می‌دهد که چهارمین آن جسم است و با هم، هر دو، برابر با هفت شکل مساوی هستند و هفت‌گانه‌های مقدسی را تشکیل می‌دهند و حال آنکه ۴×۳ نشان‌دهندهٔ علائم دوازده‌گانه منطقه البروج و نیز ماه‌های سال و مانند آنهاست. گروه سه‌تایی را می‌توان به دو و یک که سه مجموع آن است تقسیم کرد. عدد سه از لحاظ نمادگرایی تائویی عددی نیرومند است، زیرا دارای یک نقطهٔ مرکزی تعادل است. عدد سه، الوهیت سه‌گانهٔ تثلیث، یعنی پدر و مادر و فرزند را معرفی می‌کند که مفهوم آن در خانوادهٔ بشری نیز منعکس است. عدد سه، قدرت تأثیر مجموع را یا خود دارد، یک یا دو بار انطباق، احتمالی است ولی سه بار، متضمن اطمینان است. در ادبیات عامه، سه آرزو، سه کوشش، سه شاهزاده یا شاهزاده خانم، جادوگران سه‌تایی، خواهران سه‌گانهٔ شگفت‌انگیز و پریان یافت می‌شود که غالباً دو نای از آنها خوب، و یکی بد است. عدد سه ممکن است معادل بسیار باشد و بر تعداد زیاد دلالت کند مانند جمعیت، یا سه بار هورا کشیدن و نیز به مفهوم انجام یافتن کار است. شمار خدایان و نیروهای سه‌تایی، بسیار یافت می‌شود و سه ماه - خدا، و سه الهه در ادیان سامی، یونانی، سلتی و توتونی Teutonic یافت می‌شود، که آنها اغلب جنبه‌های متفاوت یک خدا هستند. نماد اصلی عدد سه نزد اقوام مختلف عبارت از مثلث یا سه گوشه و سه دایره در هم رفته یا مثلث که وحدت تجزیه‌ناپذیر سه شخص از یک تثلیث را می‌رساند. نمادهای دیگر عبارتند از نیزهٔ سه شاخه، سوسن سفید، شبدر، علامت سه ترکی مربوط به شیوا، تندر سه‌گانه، نوشته سه حرفی و مانند آنهاست. حیوانات وابسته به ماه، به همان صورت که ماه دارای سه مرحله است، این حیوانات نیز دارای سه پا هستند. گاهی به مانند اعتقاد در میان فرانسویان، سه خرگوش و سه نفر در ماه زندگی می‌کنند. در باورهای آفریقاییان، یک اشانتی Ashanti، الهه ماه عبارت از سه نفر یعنی دو نفر سیاه و یک نفر سفید است. در میان کیمیاگران، سه‌تایی‌ها عبارتند از گوگرد، سیماب و نمک که روان و روح و جسم را نشان می‌دهد. نزد اعراب پیش از اسلام، منات Manat یک الهه سه‌گانه است، که سه باکرهٔ مقدس یعنی لات، العزی و المناة را به صورت سنگ‌ها یا ستون‌های یادمانی بدون شکل یا ستون‌هایی که کیوترانی بر فراز آنها بودند، نشان می‌دادند. در آیین بودا تری راتنا Tri - ratna، سه گوهر گرانبها یعنی بودا، دهارما Dharma، سانگ‌ها Sangha بود. در عقاید سلتی Seltic، بریجیت Bridgit سه‌گانه است، یعنی سه بانوی متبرک است و سه‌گانه‌های بی‌شماری وجود دارد که اغلب جنبه‌های سه‌گانه از خداست. در سنت سلت‌ها، عدد سه به ویژه، دارای مفهوم خاصی است.

در میان چینی‌ها، سه عدد مقدس، فرخنده، نخستین عدد فرد، عدد یانگ است و وزغ یا پرندۀ وابسته به ماه سه پا دارد. نمادهای عدد سه نزد مسیحیان عبارت

نمادی

پراز راز و رمز

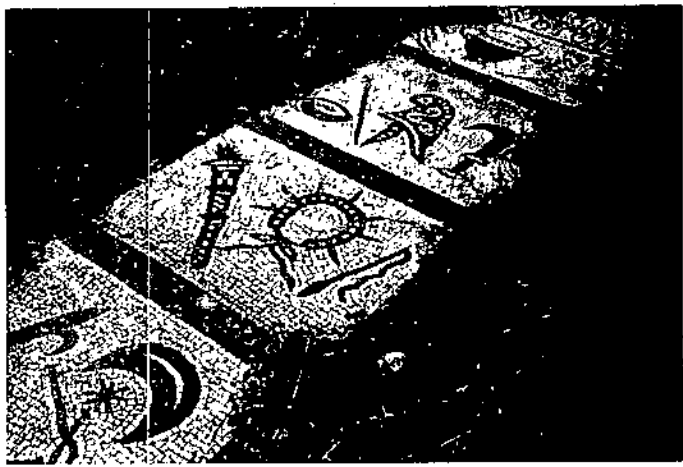
- هفت رمز فروهر
- تحقیق و نوشته: دکتر رحیم چاوش اکبری
- مرکز نشر صدرا

در این کتاب تلاش شده است فروهر از دیدی نو و جالب در ارتباط با آیه‌های آسمانی ادیان و با اشعار عرفانی عارفان تراز اول عرفان چون حافظ و مولانا و همچنین مسایل فلسفی فلاسفه بزرگی مانند افلاتون و بوعلی سینا به صورتی عمیق مورد تجزیه و تحلیل و بررسی قرار گیرد.

ایرانیان باستان حداقل از سه هزار سال پیش نمادی پر از راز و رمز و گویای مفاهیم فلسفی و دینی برای فروهر ساخته‌اند که در اغلب کتیبه‌های باقیمانده از هخامنشیان و مادها به صورت برجسته حجاری شده است. فروهر را می‌توان ایزد نگهبان نیکان و راست‌روان موسوم ساخت و می‌توان فروهر را به پرتو خداوندی، ذره مینوی یا شکل آسمانی و خدایی هر چیزی معنی کرد.

هفت رمز فروهر، نماد انسان کامل، نیایش، پیمان، اندیشه نیک، گفتار نیک و کردار نیک / زمان بی‌پایان (ازل و ابد) / دو نیروی متضاد یا دو گوهر همزاد / اندیشه بد، گفتار بد و کردار بد عناوین مورد بحث کتابند، چنان چه در رمز هفتم آمده است که در نگاره فروهر در پایین کمر دامنی می‌بینیم که سه طبقه است، که به سمت فرودین است و تمثیلی از آن است که برعکس بال‌های فروهر اندیشه و گفتار و کردار زشت باعث سقوط انسان خواهد شد. کتاب در قطع رقی، به قیمت ۳۰۰ تومان و شمارگان ۳۰۰۰ نسخه

منتشر شده است.

است از تثلیث، روان، وحدت جسم و روح در انسان و در کلیساست. سه هدیه مجوسان برای عیسی، به عنوان خدا - شاه - قربانی وجود داشته است. سه شکل تبدیل، یعنی تبدیل اغواها، انکارها به وسیله پتر مقدس که صلیب‌های تپه کالواری (جلجتا) هستند، و روزهای مرگ مسیح، ظهور بعد از مرگ شهیدان و صفات یا تقوای سه گانه الهی یعنی ایمان، امید و عشق را نشان می‌دهند.

در نزد مصریان، عظمت سه گانه است و نزد یونانی - رومی‌ها مویراها Moirai که سه تا در یکی به عنوان سرنوشت هستند؛ هکاته سه گانه است. ارین‌یه‌ها Erinyes، به عنوان ارین‌یه، سه تا در یکی هستند، همچنان که گورگون‌ها به عنوان مدوزا در نزد مصریان هستند. سه نیکوکاری، سه زیبایی، سیرن‌ها Sirens، هوراها Horae، هسپریدس‌ها Hesperides، گرایاها Graiai وجود دارند. سربروس Cerberus، دارای سه سرو اسکیلا Seylla، دارای یک دم سه شاخه است، کیمرا یک بدن سه گانه دارد، سه، چهار و مجموع آن، یعنی هفت برای آفرودیت / ونوس Aphrodite / Venus مقدس به عنوان ملکه سه جهان و چهار عنصر مقدس هستند.

نمادگرایی اورفای بر سه جنبه هستی یعنی وجود، زندگی و هوش پایه‌گذاری شده است. نزد عبرانیان، نور بی‌کران، درک مقدس است و در تعبیر اسرارآمیز، عدد سه نشان‌دهنده درک و سه‌گانگی نرینه، مادینه و ادراک وحدت‌بخش است. در مفاهیم هرمسی Hermetic نیروی متعالی، مشتمل بر سه عظمت است. در میان هندوها تری مورتی Trimurti، قدرت سه گانه آفرینش، انهدام، و مربوط به بسط و حفظ و نتیجه‌گیری است.

خدایان سه گانه بسیاری وجود دارد، گردونه ماه دارای سه چرخ است. زاینی‌ها به گنجینه‌های سه گانه آینه، شمشیر و گوهر؛ یا حقیقت شجاعت و ترجم اعتقاد دارند. مانووری‌ها به یک تثلیث که شامل روح بزرگ، آفریننده آسمانی، که یک تثلیث مرکب از خورشید، ماه و زمین است معتقدند. خدای طبیعت، خدای گذشته و خدای حال و آینده است، اندیشه، اخلاق و جسم که سه تایی هستند و در نزد مانووری‌ها به وسیله سه انگشت بلند کرده نمادگرایی می‌شود. مکزیکی‌ها، تثلیث را به وسیله سه صلیب که یکی بزرگ و دو تا کوچک است نشان می‌دهند. نزد فیثاغوریان به معنای کمال است. در اسطوره‌شناسی توتونی، ماه عبارت از سرنوشت و هولدا Holda، ماه - الهه، با سه دختر خود، یک تثلیث است. خرگوش موجود در ماه دارای سه پا است. ثور Thor گاهی با سه سر و یک سه پره یا دارای سه گوشه نماد - اودین / وودن Odin / Woden است.

عدد سه عبارت از عدد خوشبختی است «تمام چیزهای خوب سه تایی هستند» در آثار سومری - سامی آمده است که سه گانه‌های بی شماری وجود دارد. در کارتاز Carthage، الهه بزرگ جنبه ماه داشت و به وسیله ستون بی تصویر نشان داده می‌شد. در میان اسلاوها، ماه - خدا، سه سر دارد. در تائویی، سه گانه بزرگ عبارت از آسمان و بشر و زمین است. عدد سه نخستین عدد را نیرومند است، همچنان که اگر تقسیم شود مرکزی به عنوان نقطه مرکزی تعادل باقی می‌ماند. یانگ، فرخنده و همچنین نمادگرایی تکرر را دارد. «عدد یک، عدد دو را به وجود آورد و عدد دو، عدد سه و عدد سه، همه اعداد را ایجاد کرد.

پانوشت :

* این مقاله، بخشی از یک کتاب فرهنگ اساطیری است که به زودی به چاپ خواهد رسید.